

This is not registered version of TotalDocConverter

Darvozadan past bo'ylik, havo issiq bo'lsa ham qop-qora kostyum-shim kiygan rangi zaxil kishi kirdi. Manzura kelin salom berdi.

- Xi, tak... volaykum... Xosiyat onaning uyi shumi?- so'radi u ostonada tik turganicha qo'lidagi daftarini bir ochib ko'rib.

- Ha, ha, keling. Mana shu kishi bizning buvimiz Xosiyat ona bo'ladilar.

Mehmon yuzidagi ajinlari qavat-qavat, sochlarining qorasidan oqi ko'p bo'lsa ham, nimasi bilandir yosh bolaga o'xshardi. U supaning chetiga omonatgina o'tirdi. So'ng yana so'radi:

- Xosiyat ona siz bo'lasizmi?

- Ha, aylanay... kampir mehmon bilan so'rashdi. Ota-onasi, bola-chakasi, hovli-joyini so'radi. Mehmon "rahmat, rahmat" deb o'tirdi. Keyin kissasini kavlab, xizmat guvohnomasini chikardi.

- Men viloyat gazetasidanman. Tegizboy Eshonberdiyev.- Keyin birdan kampirning savodi yo'qligini eslab qoldi shekilli, qizil guvohnomani Manzura kelinga ko'rsatdi. Manzura kelin boshini qimirlatib qo'ydi.

- Keling, aylanay,- dedi Xosiyat kampir. Siz, bolam, darrov, choy...

Manzura kelin oshxona tomon yo'naldi.

- Ikkinchi jahon urushi tugaganiga 60 yil bo'ldi.

- A... ha, urush to'xtaganigami ... shuncha vaqt o'tibdi, bolam,- dedi kampir muxbirning gaplariga zo'rg'ba tushunib. Keyin o'yladi: "Haliyam radiyol eshitganim. Bo'lmasa buning nima deganini tushunmasdim."

- Ha, - dedi muxbir ijirg'balanganday, keyin daftarini yana bir ochib ko'rdi. Shu urush yillari haqida gapirib bersangiz...

Gazetamizga yozamiz.

- Urushni nimasini gapiraman... Nomi o'chgur urushga bormagan bo'lsam...

Bu orada Manzura kelin keldi. Dasturxon yozdi. Choy non, shirinlik qo'ydi.

- Hoy, bolam, Siz o'tiring,- dedi kampir nevara keliniga. Keyin muxbirga yuzlandi:- Yaqinroq o'tiring, o'g'balim. Nonga qarang.

Muxbir zo'rg'ba bir ho'plam choy ichdi. Ona uni dasturxonga qistay-qistay urush yillaridagi voqealarni aytib berdi:

- Erkaklar urushga ketgan, bolam. O'zimiz qo'sh xaydab, ekin ekardik. Mola bosardik.

Muxbir gaplarni norozidagi eshitdi. Birortasiniyam daftariga yozib olmadi. OxiriB :

- Endi...- dediB" onaxon, uch o'g'balingizdan bitasi urushdan qaytmagan ekan. Ikkitasiyam nogiron bo'lib kepti.

Kampir indamadi. Muxbir davom etdi:

- Nogironiyam, mayli... qaytmaganini ayting. Masalaga davrimiz ko'zi bilan qaraydigan bo'lsak, ular xato g'boya, xato mafkura qurboni bo'lgan-da, to'g'brimi?

- A?- ona tushunmaganidanmi, yo hayratdanmi, angrayib turar, yuzidagi ajinlar ham tekislanib ketganday edi.

Manzura kelin bir buvisiga, bir muxbirga qarardi.

- Mana, tushunmayapsiz-da, onaxon,- muxbir qo'lidagi daftarini yoniga qo'ydi. Supaga yaxshi joylashib olib, jon kuydirganicha tushuntira ketdi:- Gitler bizning yurtimiga bostirib kelmagan edi-ku. Bizning mustamlakachilarimiz bilan urushayotgan edi-ku.

Qo'yavermaymizmi, bir-birini yemaydimi, ular? Bizning gumanistligimiz boshimizga balo. Qilichday yigitlarimizni qurbon qilganimiz yetmaganday, yetimlarini boqqanmizmi-ey?... "Sen yetim emassan", deb she'r yozganmizmiey?... Ey, o'sha paytda bizning xalqqa ong yetishmagan-da, ong. B" Muxbir shunday deb qo'lini siltadi. Keyin yana onaga qaradi: - Bu fikrga Siz nima deysiz, onaxon? O'tmishning emas, bugunning kishisi, mustaqil yurtning fuqarosi sifatida nima deysiz? Farzandini behuda qurbon bergan ona sifatida qanday munosabat bildirasiz?

Xosiyat ona boshini egdi. Chuqur xo'rsindi. Keyin muxbirga qaradi. Uning ko'zlari yoshdan xira tortib ketgan edi.

- Gaplaringizga tushunmadim, bolam. Nimalar deyapsiz, mening Mahkamboyim hali o'lgani yo'q. Erta-indin kelib qoladi, ko'rasiz.

Momo ortiq gapirolmay, o'pkasi to'lib jimib qoldi. So'ng asta-sekin o'rnidan qo'zg'balib, Manzura kelini yordamida ichkari kirib ketdi.

Muxbir uning ortidan hangu-mang qarab turar edi: "Ob-bo-o, kampirning esi ham kirarli-chiqarli bo'b qolibdi-yu..."

Xosiyat momo uch kun to'shakka mixlanib qoldi. Bola-chaqalarini yig'bib, rizolashgan bo'ldi. So'ng kechga yaqin tepasida osig'bliq turgan nonga Mahkamboyning nasibasiga termulib jon berdi.